

Työttömien Keskusjärjestön lausunto, HE 74/2023 vp

Työttömien Keskusjärjestö kiittää Sosiaali- ja terveysvaliokuntaa lausuntopyynnöstänne:

Lakiesityksessä esitetään:

”Asumistuki omistusasuntoihin lakkautettaisiin. Omistusasuntoja ovat osakeasunnot eli asunto-osakeyhtiön tai asunto-osuuskunnan omistamassa talossa sijaitsevat asunnot ja muut omistusasunnot eli lähinnä omakotitalotyyppiset asunnot.

Asumistuen korvausprosenttia laskettaisiin nykyisestä 80 prosentista 70 prosenttiin. Asumistuki olisi siten jatkossa aina 70 prosenttia todellisten, enintään enimmäismääristen, asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta.

Helsinki yhdistettäisiin samaan kuntaryhmään muun pääkaupunkiseudun kanssa, eli asumistuessa huomioon otettavat enimmäismäärät laskisivat Helsingissä hieman. Asumistukea saavien ruokakuntien keskimääräiset asumismenot Helsingissä eivät merkittävästi poikkea Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla asuvien vastaavista menoista.

Ruokakunnan jäsenen tukeen vaikuttavista kuukausituloista vähennettävästä, palkka- ja yrittäjätuloja koskevasta 300 euron ansiotulovähennyksestä luovuttaisiin.

Asumistuen määrää laskettaessa määritellään perusomavastuu, johon vaikuttavat ruokakunnan yhteenlasketut tulot. Kaikkein pienituloisimmilla perusomavastuuta ei muodostu lainkaan ja tämä alaraja riippuu ruokakunnan aikuisten ja lasten lukumäärästä. Mainitun rajan ylittävistä tuloista otettaisiin jatkossa huomioon 50 prosenttia nykyisen 42 prosentin sijaan perusomavastuuosuutta määriteltäessä.

Asumistuen määrään vaikuttava perusomavastuu riippuu ruokakunnan lasten ja aikuisten määrästä ja sekä lapselle että aikuiselle määritelty oma kerroin. Esityksen vaikutuksia lapsiperheisiin lievennetään pienentämällä aikuisen kerrointa ja kasvattamalla lapsen kerrointa. Tällöin lapsiperheiden perusomavastuu muodostuu hieman pienemmäksi ja perhe saa hieman suurempaa tukea.”

Hallitus esittää asumistukeen merkittäviä leikkauksia. Työttömien Keskusjärjestö pitää asumistukeen tehtyjä leikkauksia erittäin huolestuttavina ja vastustaa kokonaisuudessa vähävaraisille suunnattuja sosiaaliturvan leikkauksia. Taloustilanne on huolestuttava hintojen nousun myötä ja työllisyystilanne on epävarma ja on osoittanut jo heikkenemisen merkkejä.

Erityisesti asumistuen omavastuun korostaminen pienituloisilla johtaa laajempaan tarpeeseen turvautua laajennettuun sosiaaliturvakokonaisuuteen ja viimesijaiseen toimeentulotukeen. SOSTE on arvioinut, että 47 000 uutta henkilöä olisi oikeutettu toimeentulotukeen hallituksen leikkauspaketin johdosta. Työttömien osalta heikennykset johtavat etenkin ansiosidonnaisen työttömyysturvan saajien osalta turvautumiseen toimeentulotukeen. Toimeentulotuki laajennettuna byrokratiana heikentää työllistymisen kannustimia – ja on inhimillisesti ja byrokraattisesti raskas. Leikkaukset kasautuvat erityisesti yksineläviin ja lapsiperheisiin. Toimeentulotuki on todettu Euroopan neuvostossa ja THL:n arvioinnissa riittämättömäksi kattamaan inhimillisen elämän edellytyksiä. Työttömien keskusjärjestö on eri yhteyksissä lausuntotyöskentelyssään tuonut nämä huolet jo tarkemmin esille.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

Missä tilanteissa on soveliaista tukea omistusasumista sosiaaliturvan siirroilla?

Työttömillä ja työssäkäyvillä on väliaikaisia tilanteita, jolloin tulot ovat matalat ja ne eivät riitä kattamaan omistusasumisen kuluja (vesi, sähkö, vastike, tai lainankorot). Väliaikaisena ratkaisuna on ymmärrettävää, että KELA tukee omistusasumista, koska asuntojen myyminen ja perhetilanteiden järjestäminen vaikeutuu, mikäli asunnot joudutaan myymään väliaikaisen työttömyyden tai pientuloisuuden vuoksi.

Näissä tilanteissa voi tulla suhteettomia vaikeuksia järjestää arkeen liittyviä muutostilanteita. Eli etenkin kasvukeskuksissa voi syntyä tilanteita, joissa työnhakijoiden ja työnantajien kohtaanto-ongelma syvenee, kun ihmiset siirtyvät kauemmas keskustoista pois halvempien vuokra-asuntojen äärelle. Syrjäseuduilla voi tulla perintönä asuntoja, joiden ylläpitämisen kustannukset voisivat olla halvemmat, kuin että järjestetään asuminen muutoin. Etenkin työttömien, lasten ja sairaiden tai vammaisten ihmisten kohdalla muutostilanteet voivat olla haastavia, joten vaadittaisiin yksilöllistä harkintaa, miten näissä tilanteissa on kohtuulista ja yhteiskunnallisesti järkevä edetä. Onko järkevää lisätä byrokratiaa ja yksilöllistä harkintaa, mikäli tukemalla voidaan saavuttaa sama lopputulos halvemmalla?

Työttömien Keskusjärjestö pitää asumistuen omavastuuta ongelmallisena, koska se johtaa tukien päällekkäisyyksiin. Tukien päällekkäisyydet luovat työllisyyden näkökulmasta kannustinongelmia, kun niissä voi olla eri ehtoja. Eri vaatimuksineen, ne monimutkaistavat arjen hallintaa.

Helsingissä vuokramarkkinoiden tarjonta ei riitä vielä kysyntään

Esityksessä ehdotetaan Helsingin korvaustason ylärajan yhdistämistä muuhun pääkaupunkiseutuun. Alla on pääkaupunkiseudun nykyinen yläraja:

Helsinki	
Jos ruokakunnassa on	
• 1 henkilö, asumismenoiksi hyväksytään 582 e/kk • 2 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 843 e/kk • 3 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 072 e/kk • 4 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 253 e/kk • yli 4 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 253 e/kk + 156 e/kk jokaista lisähenkilöä kohden.	
Jos ruokakuntaan kuuluu vammainen henkilö, joka tarvitsee apuvälineiden tai hoitajan vuoksi erityisen paljon tilaa, Kela hyväksyy asumismenot yhtä henkilöä suuremman henkilöluvun mukaan.	

Vuokraovi.comin mukaan toiseksi halvin ei solullinen vuokra-asunto yhden henkilön asunnoksi löytyi Punavuoresta Helsingistä hintaan 580 euroa/kk (12 m²). Alle tämän hinnan asuntokustannuksia löytyi asumisoikeusasuntoja, joissa erillinen isompi aloitusmaksu, sekä opiskelijasoluja tai muita soluhuoneistoja.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

1h+avok+lph , kerrostalo, 580 €/kk, 12 m²

vuokrahuoneisto, Helsinki, Punavuori, Punavuorenkatu 5 B

Vähän enemmän yksiöitä löytyi hintaluokasta 620 euroa/kk.

1h, kk, kph , kerrostalo, 620 €/kk, 21 m²

vuokrahuoneisto, Helsinki, Lauttasaari, Meripuistotie 1 A

7 / 14 Yleiskuva

Vuokraovi.com sivuston pohjalta voi todeta, että 580 euron/kk ylärajaan on teoreettisesti mahdollista hankkia Helsingistä yksiö, mutta valikoima on erittäin suppea – joko erittäin pieni huone, tai soluasunto ja poikkeustapauksissa mahdollisesti oma yksiö. Ylärajan yläpuolella n. 40 – 60 euroa/kk lisää on jonkin verran enemmän vaihtoehtoja, ja osa näistä asunnoista on suunnattu vähävaraisille. Kuitenkin asumistuen yläraja ei nykyisellään riitä kattamaan näiden asuntojen kuluja.

Hallituksen esityksessä esitetään ylärajan pienentämistä ja yhdistämistä pääkaupunkiseudun ylärajan mukaiseksi:

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9

www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

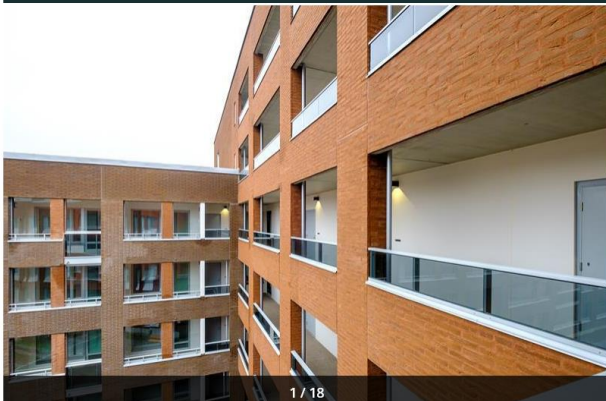
Jos ruokakunnassa on

- 1 henkilö, asumismenoiksi hyväksytään 563 e/kk
- 2 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 808 e/kk
- 3 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 019 e/kk
- 4 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 188 e/kk
- yli 4 henkilöä, asumismenoiksi hyväksytään 1 188 e/kk + 148 e/kk jokaista lisähenkilöä kohden.

Jos ruokakuntaan kuuluu vammainen henkilö, joka tarvitsee apuvälineiden tai hoitajan vuoksi erityisen paljon tilaa, Kela hyväksyy asumismenot yhtä henkilöä suuremman henkilöluvun mukaan.

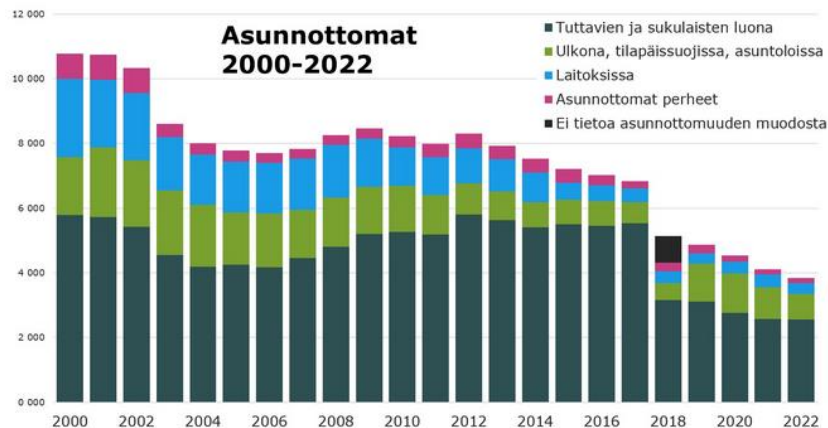
Tähän asumistuen ylärajaan Helsingistä löytyi yksi kohde Helsingistä Kuninkaantammesta. Nämä vuokra-asunnot on rakennettu vuonna 2020 vähävaraisille ja sijaitsevat Vantaan lähistöllä ja ovat yksioin hyvässä kunnossa ja kohtuullisia kooltaan.

1 h + kt, kerrostalo, 563,79 €/kk, 31 m²
vuokrahuoneisto, Helsinki, Kuninkaantammi, Maisemamaalauksenkatu 1

Johtopäätöksenä lyhyestä selvityksestä voidaan todeta, että markkinoilla on jotain pientä tarjontaa vähävaraisille tämän asumistuen ylärajan puitteissa, ja sitä on myös mahdollista pääkaupunkiseudulla uudisrakentaa.

Mutta vastaako tarjonta Helsingissä asuntojen kysyntään? Aran mukaan vuoden 2022 lopulla Helsingissä yksineläviä asunnottomia oli 896 henkilöä. Yksinasuvien asunnottomuus on vähentynyt merkittävästi, mutta vieläkin esimerkiksi asumistuen ylärajaan ei ollut yksioita riittävästi tarjolla.

Kuvio: Asunnottomat 2000-2022

[https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022\(64974\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022(64974))

Asumistuen leikkauksista asumistuen ylärajan heikentäminen siten, että pääkaupunkiseudulle tulee yksi yhtenäinen yläraja voi olla perusteltua siitä näkökulmasta, että pääkaupunkiseutua kohdellaan yhtenä talousalueena. On myös todistettavasti mahdollista rakentaa Helsinkiin kohtuullista asumista asumistuen ylärajan tuntumaan. Koska vapailta markkinoilta suurin osa yksöiden hinnoista on jo ylittänyt ylärajan, tarve toimeentulotukeen syntyy pääkaupunkiseudulla monelle työttömälle nyt joka tapauksessa. Asuntojen tarjonta määrittelee yleistä hintatasoa (etenkin kasvukeskuksissa) ja kuntatason päättäjien paine rakentaa kohtuuhintaisia asuntoja kasvaa, mitä enemmän kunnat osallistuvat työttömyydestä johtuviin asumiskustannuksiin.

Tässä kohtaan emme ota kuitenkaan kantaa siihen, ovatko kuntapäättäjien taloudelliset kannustimet riittävät. Ennen kaikkea oleellista on turvata kaikille kansalaisille vähintään Perustuslain mukaiset oikeudet asumiseen ja elämään olivat alueelliset kannustimet, mitkä tahansa.

Hallituksen esityksessä on hyvä, että lapsiperheiden painetta asumistuesta johtuvista leikkauksista hieman kompensoidaan kertoimien muutoksilla. Mutta kysymme, mihin perustuu lapsiperheiden suosiminen yksinelävien tai kahden vanhemman perheen kustannuksella?

Toistamme tähän loppuun vielä, että asumistuen omavastuun korostaminen nostaa merkittävästi toimeentulotuen tarvetta, ja tämä vastaavasti heikentää merkittävästi työnteon kannustimia. Pelkästään tästä syystä Työttömien Keskusjärjestö vastustaa tätä asumistukiesitystä.

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Jukka Haapakoski
Työttömien Keskusjärjestö
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs
00240 Helsinki
jukka.haapakoski@tyottomat.fi
Y-tunnus: 1003909-9
+358 50 577 2580

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi